

Петар ШКРБИНА

“*Interesite se posilni od moralot*”

Краткотрајната војна во Грузија не ги оствари "наводно" прокламираните воени цели за ставање под контрола на отцепените покраини Абхазија и Јужна Осетија, но затоа го покренa геополитичкото прашање за интересните сфери и во рамките на нив давање гаранции на поединечни земји за одржување на нивниот државен интегритет. Очигледно, цел на оваа војна во Грузија беше во идниот период да се постават некои нови критериуми за гаранцијата за територијалниот интегритет на новосоздадените држави и државите кои имаат вакви проблеми добро да се преиспитаат што за нив претставува новонастанатата геополитичка ситуација. Важно е да се истакне дека големите сили (САД и Руската федерација) треба да им посветат особено внимание не само на големите региони и големите држави, туку да почнат многу прецизно вниманието да го насочуваат и кон малите држави, како што е Македонија.

Големите мозаик се составува од многу мали камчиња за да се добие негова целосна слика. Во тој контекст, тезата дека на определен начин Македонија добива шанса да го реши проблемот на својот прием во НАТО, поради новосоздадената ситуација во светот, има основа. Суштинско прашање е дали во Македонија актуелната власт има желба да ја искористи оваа шанса и дали постои сериозна анализа, гледано од аспект на случувањата во регионот, за обезбедување државен унитарен статус на Македонија, доколку не се оствари клучниот проблем за спорот за името со Грузија. Исто така, неспорно е дека без меѓународна безбедносна гаранција како членка на НАТО, во Македонија и натаму ќе се продлабочува кризата на овој план и ќе се отвораат нови прашања поврзани за опстанокот на државата. Веќе подолго време во светот постои поимот забрзување на темпото инаугурисано од страна на големите сили при решавањето на ваквите проблеми. Под поимот забрзување на темпото се смета засилена дипломатска активност, која во нашиов случај е видлива од страна на САД, како водечка

СО АНАЛИЗА НА СОСТОЈБАТ МАКЕДОНИЈА СЕ ПОСТАВУВА К МЕЃУНАРОДЕН СИСТЕМ И ФАК КОНТРОЛИРА ДА НЕ ДОЈДЕ ДО РЕГИОНОТ И ВО МАКЕДОНИЈА, КРИЗА СО МОЖНОСТ ЗА ЕВЕНТ НА ТАКА СОЗДАДЕНАТА КРИЗА МАКЕДОНИЈА НЕМА ПОЛИТИЧ КАПАЦИТЕТ ДА МОЖЕ САМА Д ПОЛИТИЧКИ И БЕЗБЕДНОСНИ

ка, Полска и Унгарија. Денес, Чешка и Полска се главни адути на САД при инсталирањето на антиракетниот штит. На иницијатива на САД се формира познатата Вишеградска група од 7 земји, кои во 2004 г. влегоа во НАТО. САД, исто така, беа иницијатор за создавање на Јадранската група (Албанија, Хрватска и Македонија), од кои само 2 земји ја остварија своја цел - влезо во НАТО (Албанија и Хрватска), а Македонија беше ставена на

МОЖНОСТИТЕ ЗА 3 МАКЕДОНИЈА ВО Н НАСТАНИТЕ ВО ГРУ

сила во светот. Доколку дипломатските активности не донесуваат резултати, што во нашиов случај е евидентно, се пристапува кон други методи. Тие други методи имаат разни варијанти. На пример, се применува постапката за давање изјави од страна на дипломатските претставници на водечките земји. Потоа следуваат сериозни предупредувања за определени постапки на актуелната власт и опозицијата. Последните предупредувања се сведуваат на економски санкции. Најлоша варијанта е предизвикување криза која може да добие улога на вооружен конфликт. Во случајов со Македонија и нејзиното некооперативно пристапување за решавање на проблемот за пристапување кон НАТО би можеле да бидат предизвикани некои од горенаведените проблеми. Приемот на Македонија во НАТО не е исклучително проблем само на Македонија, туку тој претставува неуспех и за САД, кои сакаат да ги реализираат своите надворешно-политички интереси. Моментно Македонија не ја носи вината за таквата ситуација, но со своите сегашни постапки и политички ставови не придонесува да се оствари американската цел. Да потсетиме, пред одлуката за воздушните напади на тогашна СРЈ, поради поддршката кон американскиот стратешки албански партнер во регионот, во НАТО беа примени Чеш-

листата на чекање. Американската политика ќе ги примени сите нејзини средства за да ги постигне своите цели, вклучувајќи примена на разни методи, со цел нашиот регион безбедносно и економски да се стабилизира поради проблемот кој САД сега го има на Блискиот и на Далечниот Исток. Анализата на состојбата во регионот сосема го оправдува името на "замрзнат конфликт", кој во безбедносна смисла ги отвора сите можности да се случи нов вооружен конфликт или специфична криза. Во моментов, најголемо кризно жариште во регионот е БиХ. Со Дејтонскиот договор или Уставот на БиХ беа создадени две федерални единици. Тие се федерацијата на БиХ, која ја сочинуваат Бошњациите и Хрватите, и Република Српска. Решението на кризата во БиХ, за која не се назира договор, е БиХ да се поделат на 3 федерални единици: Српска, Хрватска и Бошњачка. Во таква констелација крајно решение е три новосоздадени држави, каде со голема сигурност може да се претпостави дека двете од нив, хрватскиот и српскиот дел, ќе се приклучат кон матичните држави, а бошњачкиот дел ќе стане прва муслиманска држава во Европа. Кога зборуваме за три евентуално новосоздадени држави мора да се констатира дека се работи за етнички чисти територии. Прогнозирајќи ваков крај на овој процес

А ВО РЕГИОНОТ И ВО ЛУЧНО ПРАШАЊЕ: КОЈ ТОР МОЖЕ ПРВО ДА КРИЗНА СИТУАЦИЈА ВО А КОЈ, ДОКОЛКУ НАСТАПИ УАЛЕН ВООРУЖЕН КОНФЛИКТ, ЌЕ МОЖЕ ДА МЕНАЦИРА? КИ И БЕЗБЕДНОСЕН А ГИ РЕШАВА ЕВЕНТУАЛНИТЕ ПРОБЛЕМИ.

ќе се отвори проблемот со Санџак. Тука проблемите се врз основа на верска поделба (што изгледа многу нелогично), каде едната страна претставува краен верски вехабистички радикализам, а втората страна, која е малцинство, го поддржува т.н. ортодоксен пристап кон муслиманската вера. Поврзаноста на радикално исламскиот фундаментализам со бошњачката држава во БиХ е евидентна и може да се очекува референдумско из-

ЕУ. Со политичкото ангажирање на Унгарците во Србија може да се повлече паралела со политичките ставови на македонските Албанци.

Статусот на независно Косово моментно се наоѓа во фаза на мирување, бидејќи по еуфоричното признавање на независно Косово од водечките земји на Западот и од мал број други земји кои се членки на НАТО и на ЕУ, натамошното признавање е во застој. Веројатно по војната во Грузија и по прогласувањето на независноста на Абхазија и на Јужна Осетија овој процес на признавање на Косово ќе биде меѓусебно поврзан и предмет на ново натпреварување меѓу САД и Руската федерација. Статусот на северниот дел од српското Косово веројатно ќе биде решен како дел на Србија.

Одбележувањето на границите меѓу Косово и Македонија, кое секогаш се сметало како техничко прашање, не донесе некоја посебна безбедносна стабилност во потесниот регион. Потребно е да се напомене дека истата активност треба да ја извршат Косово и Србија. Тешко е да се прогнозира кога тоа ќе се изврши, а веројатно ќе биде поврзано со статусот на

гурно не е самостојна одлука на косовските власти. Признавањето на независно Косово е американската надворешна политика, која би требало да ја исполнине доколку сакаме и понатаму да ја имаме американската поддршка.

Во зависност од развојот на настаните во однос на решавањето на проблемот со Грција за името на државата и нашата кооперативност во тој процес, постои можност Грците да извршат сложен економски притисок врз Македонија. Според економската проценка, околу 40 отсто од грчкиот капитал ја контролира стопанската состојба во Македонија. Од големите системи кои се во сопственост на грчки капитал се: Стопанска банка, мобилниот оператор Космофон до цела низа мали и средни фирми, во кои се вработени околу 40.000 лица. Грција може, нормално не сама, туку со поддршка на некој голем играч, да одлучи да го пасивизира целиот овој систем, да го прогласи за неекономичен и да најави свое повлекување. Штетата од ваквата одлука нема да биде на товар на Грција, бидејќи тоа ќе биде одлука на некои големи системи, а за вака настанатата штета во Македонија, која треба да биде надоместена, за Грција не претставува некој голем трошок. Што може да направи државата Македонија за да се спротивстави на едно вакво евентуално сценарио, кое моментно е во опција? Последиците би биле катастрофални.

Со анализа на состојбата во регионот и во Македонија се поставува клучно прашање: кој меѓународен систем и фактор може прво да контролира да не дојде до кризна ситуација во регионот и во Македонија, а кој, доколку настапи криза со можност за евентуален вооружен конфликт на така создадената криза, ќе може да менаџира? Македонија нема политички и безбедносен капацитет да може сама да ги решава евентуалните политички и безбедносни проблеми.

ЕУ, која сè уште нема дефиниран свој колективен безбедносен и одбранбен систем, не е во ситуација да ги менаџира можните наведени кризи во регионот. Тоа го докажа искуството во врска со решавањето на проблемите во регионот во последните 18 години. Решението на оваа дилема се наоѓа само во рамките на политичко-воената организација НАТО на чело со САД. Нашите теории кои не се базираат врз сериозни геополитички анализи, а кои денес ја претставуваат нашата официјална политика дека можеме на подолг временски период да останеме надвор од членувањето во НАТО, се крајно проблематични. Доколку овој став набрзо не се смени, нема да има време за поправање на грешките. Не само што нема да има време за поправање на ваквите погрешни политики, туку ќе го доведеме во прашање опстојувањето на самостојната унитарна држава Македонија. Објаснувањата од типот дека и досега сме ја одржале нашата самостојност, без учество во колективни меѓународни системи, во моментнава заострена геополитичка новонастаната ситуација во светот повеќе не се оправдани и немаат своја аргументација.

АБРЗАН ПРИЕМ НА АТО ПОВРЗАНО СО ЗИЈА И ВО УКРАИНА

јаснување на Санџаклиите за присоединување кон бошњачката држава во БиХ. Овој процес не ќе може да се реши без вооружен судир.

Унгарците во Војводина бараат голем степен на автономија. Се поставува прашањето да останат во состав на Србија или да се приклучат кон матичната држава Унгарија, која е членка на НАТО и на

Северно Косово. Познато е дека албанскиот политички фактор во Македонија, во изборниот процес го постави барањето Македонија да го признае независно Косово. Моментно, на пошироката јавност во државата не ѝ се познати кои се причините за ваквото непризнавање, освен веќе познатата историја дека претходно треба да се изврши одбележување на границата. Албанскиот фактор во Македонија постојано истакнува дека го поддржува влегувањето на Македонија во НАТО. Дополнителната тежина и сложеноста на овој проблем се огледуваат и во фактот дека Албанија е членка на НАТО и дека Албанците во Македонија можат да одлучуваат како ќе се однесуваат кон матичната земја Македонија, која засега смета дека НАТО не ѝ е потребен, или кон Албанија, која е членка на НАТО. Во последно време званичната албанска држава многу често ја именува Република Македонија под името БЈРМ. Србија, исто така, тоа го прави, но во помала мерка. Последната изјава на косовското раководство е дека нема да прифати Македонија да го условува Косово при неговото признавање со тоа под кое име Македонија ќе фигурира во меѓународните договори. Оваа изјава може да се сфати како предупредувачка и заканувачка. Потребно е да се процени кој стои зад таквиот став. Ваквиот став си-

